

Årsrapport for Taleinstituttet, voksne

1. januar

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning på
rammeaftalen

Årsrapport for Taleinstituttet, voksne

Indhold

1. Opsamling og særlige opmærksomhedspunkter.....	3
2. Formål med årsrapporten	3
3. Fakta om Taleinstituttet, voksne	3
4. Faglig og organisatorisk udvikling.....	6
4.1 Den faglige udvikling	6
4.2 Organisatorisk udvikling	6
4.3 Ledelsesstruktur.....	7
4.4 Kompetenceudvikling.....	7
4.5 Fysiske rammer.....	7
5. Kapacitet, aktivitet og belægningsprocent	8
5.1 Udviklingen de seneste tre år	8
5.2 Den aktuelle situation	8
5.3 Forventninger til de næste tre år.....	8
6. Økonomi.....	8
6.1 Takstudvikling	8
6.2 Budget og regnskab.....	9
7. Optageområde.....	9
8. Tilbuddets rolle i forhold til VISO, den nationale koordination m.v.	9
9. Yderligere bemærkninger	9
10. Henvisninger til yderligere oplysninger om tilbuddet	9

1. Opsamling og særlige opmærksomhedspunkter

Siden kommunalreformens ikrafttræden i 2007 har der været en del turbulens omkring Taleinstituttet som i alle henseender er en kompleks højt specialiseret institution.

Taleinstituttets målgrupper er alle så små, at der kræves et stort befolkningsgrundlag for at den nødvendige erfaring og rutine kan opretholdes. Der bør være fokus på, at man med en reduktion af den nuværende efterspørgsel risikerer at underminere både den faglige og økonomiske bæredygtighed. Ud over den borgerrettede indsats er Taleinstituttet et videns- /kompetencecenter, der bl.a. rådgiver fagpersonale i hele regionen. Den fortsatte varetagelse af denne ydelse er betinget af, at Taleinstituttets personale fortsat har tilstrækkeligt med direkte logopædiske opgaver med borgerne.

Indsatsen bør ikke reduceres. Dette er et vigtigt hensyn, både i forhold til borgere i den arbejdsdygtige alder, for hvem det er væsentlig at undgå sygemelding eller at opnå en hurtig tilbagevenden til arbejdsmarkedet, men absolut også et vigtigt hensyn i forhold til f.eks. ældre borgere, der har brug for indsatsen for at kunne kommunikere og bevare en selvstændig livsførelse.

2. Formål med årsrapporten

Taleinstituttet er i perioden juli 2014 – juli 2016 udpeget som tilbud under det forstærkede samarbejde i rammeaftalen for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet.

Tilbuddet er dermed forpligtet til at indgå i en systematisk og formaliseret dialog med kommunerne i Nordjylland om tilbuddets status, udvikling og bæredygtighed.

Som tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde er der krav om en åben og gennemsigtig drift, der muliggør løbende indsigt i tilbuddets faglige og økonomiske bæredygtighed.

Årsrapporten har til formål at imødekomme disse krav.

3. Fakta om Taleinstituttet, voksne

Taleinstituttet tilbyder rådgivning, vejledning og undervisning til borgere med tale- /sprogvanskeligheder. Instituttets ydelser udspringer hovedsageligt af Folkeskoleloven samt Lov om Specialundervisning for Voksne.

Hermed en kort præsentation af Taleinstituttets opgaver:

Stemmevanskeligheder (JIW)

- Afoni, som betyder total stemmesvigt
- Funktionel afoni, som betyder total stemmesvigt af funktionelle årsager
- Organisk afoni, som betyder total stemmesvigt til følge af sygdom på stemmebåndene
- Dysfoni, som betyder hæshed og nedsat stemmefunktion
- Funktionel dysfoni, som betyder hæshed og nedsat stemmefunktion af funktionelle årsager
- Persisterende falset, som betyder at stemmen ikke er gået i overgang

- Organisk dysfoni, som betyder hæshed og nedsat stemmefunktion, til følge af sygdom på stemmebåndene
- Noduli, som betyder sangerknuder på stemmebåndene, til følge af uhensigtsmæssigt stemmebrug
- Ødemer, som betyder væskeansamling med opsvulmning i stemmebåndene
- Polyp, som er en godartet udvækst på stemmebåndsslimhinden, som følge af uhensigtsmæssigt stemmebrug
- Kontaktsulcus, som betyder sår i den bagerste del af stemmebåndsridsen
- Papillomer, som er vortelignende svulster på stemmebåndsslimhinden
- Stemmebåndsparese eller Recurrensparese, som betyder stemmebåndsslammelse
- Sulcus glottidis, som betyder at der er en fure, der hæfter stemmebåndsslimhinden fast ved stemmebåndsmuskelen, hvilket giver en hæs stemme og stiller store krav til hensigtsmæssigt stemmebrug
- Spastisk dysfoni, som betyder rykkende kramper i stemmebåndene, hvilket afbryder luftstrømmen og giver en anstrengt tale
- Fonasteni, som betyder stemmetræthed, stemmesvagthed og hæshed, til følge af uhensigtsmæssig stemmeteknik
- Funktionelt betinget fonasteni, som betyder stemmetræthed, stemme svagthed og hæshed, som følge af uhensigtsmæssig stemmeteknik
- Organisk betinget fonasteni, som betyder stemmetræthed, stemme svagthed og hæshed i kombination med sygdom på stemmebåndene

m.fl.

Laryngectomerede (strubeløse)

Laryngectomi betyder, at hele strubehovedet og noget af det omkringliggende væv er bortopereret. Ofte bliver man opereret på grund af cancer i struben, men i sjældne tilfælde kan laryngectomi skyldes et ulykkestilfælde. Operationen gør, at borgeren skal trække vejret igennem et åndingshul på halsens forside. Som følge af operationen er man ikke i stand til at tale.

Mundhuleopererede

Cancer i mundhulen bliver behandlet med operation og/eller strålebehandling. Ved en operation bliver canceren fjernet i tungen, læben, kinden, kæben, ganen eller mundgulvet og følges ofte op med strålebehandling. Inden en operation er det muligt at tale med en talepædagog. Efter en operation eller strålebehandling kan borgeren få store vanskeligheder med at kommunikere forståeligt. Talen kan blive påvirket af de ændrede forhold i tunge, gane, læber og kinder.

Tracheostomerede (kanylebærere)

At være tracheostomeret vil sige, at man har indsat et rør (en kanyle) fra forsiden af halsen ind i luftrøret. Der kan være flere årsager til, at man er tracheostomeret. Ofte skyldes det, at slimhinderne i halsen har behov for ro efter en cancer-operation eller strålebehandling. Det kan desuden skyldes andre sygdomme eller ulykkestilfælde, som gør det besværligt eller umuligt at trække vejret den normale vej.

Artikulationsvanskeligheder

Artikulationsvanskeligheder kan være upræcise bevægelser af enten kæbe, gane, tunge, læber eller kinder eller et samspil af flere af disse.

Stammen

Stammen er en forstyrrelse i talerytmen. Personerne, der stammer, ved præcist, hvad de ønsker at sige, men er i det givne øjeblik ikke i stand til at tale flydende pga. en ufrivillig gentagelse, forlængelse eller blokering af en lyd. Det kan være så svært at få ordet frem, at talen går helt i stå. Blokeringer indebærer, at stemmebånd, tunge eller læber spændes for hårdt og lukker helt eller delvist for passage af luftstrømmen. Nogle gange kan man se medbevægelser, som f.eks. stampen i gulvet eller trækninger i ansigtet. Man kan måske også høre, at stemmen ændrer sig. Nogle stammer ganske let og taler derfor forholdsvis ubesværet, mens andre kan have særdeles svært ved at frembringe ord. Stammen starter som et taleproblem, men kan udvikle sig til taleangst og lavt selvværd samt usikkerhed i sociale situationer.

Løbsk tale

Løbsk tale skyldes problemer i de processer, der går forud for tanker og tale. I svære former af løbsk tale kan der også være tale om mangel på opmærksomhed, overblik og struktur, koncentrationsproblemer, springende tankegang og problemer med at lytte.

Dysartri

Samtlige neurologiske lidelser kan forårsage dysartri. Dysartri kan både være ikke progredierende eller progredierende. Dysartri er en motorisk talevanskelighed og betyder forringet udtale, der går ud over taletydeligheden. Læber, kæbe, gane, tunge, strube eller åndedrætsmuskler kan blive ramt af lammelser, stivhed eller svigtende central styring. Borgerens tale kan derfor være præget af utydelig artikulation, snøvl, svag hæs stemme og kortåndethed. Talen kan også være langsom og monoton eller hurtig og jappende. Kommunikationen kan blive vanskeligere, fordi borgerens kropssprog, ansigtsmimik og bevægelighed bliver reduceret.

Indsats

Specifik logopædisk udredning af tale- sprogsvanskeligheder

Udredningen er en undersøgelse, hvor vi gennem samtale og test afdækker klientens vanskeligheder med henblik på logopædisk diagnose. Det vurderes samtidigt om og hvordan, vi kan afhjælpe eller begrænse problemerne.

Klientundersøgelse i Foniatrisk Logopædisk Klinik (sundhedsydelse)

Langt hovedparten af Taleinstituttets stemmeklienter undersøges i Foniatrisk Logopædisk Klinik (FonLog). Der er pt. en undersøgelsesdag pr. uge hvor der undersøges 8 – 10 klienter.

Klienten undersøges af speciallæge fra sundhedsområdet og en talepædagog/logopæd fra Taleinstituttet med henblik på i dialog at få stillet den korrekte diagnose samt at få afdækket hvilken behandlingsform, der skal anbefales.

Allerede ved undersøgelsens afslutning startes der ofte omgående op med råd og vejledning, hvilket for ca. 30 % af klienterne er en tilstrækkelig indsats. Årsagen til at 30 % af klienterne kan afsluttes under klientundersøgelsen i FonLog skyldes bl.a., den grundige udredning samt at logopæden fra Taleinstituttet deltager i undersøgelsen.

Efter hver klientundersøgelse udarbejder den deltagende logopæd et logopædisk notat efter en udarbejdet skabelon. Logopæden sikrer, at det afsluttende notat journaliseres og sendes til Taleinstituttet.

For klienter, der har behov for yderligere indsats, er der nedenstående 3 muligheder:

1. Logopædisk behandling/undervisning
Hvis beslutningen er, at der skal visiteres til logopædisk behandling/undervisning, tages der udgangspunkt i udredningsnotatet fra FonLog.
2. Operation
Hvis beslutningen er, at der skal visiteres til operation, er logopædens rolle i første omgang afsluttet.
3. Operation og logopædisk behandling/undervisning
Hvis beslutningen er, at der skal visiteres til operation og logopædisk behandling/undervisning følges forløbet tæt i FonLog. Allerede før operationen er det som hovedregel aftalt, hvilket logopædisk forløb der skal iværksættes. Her kan der være tale om undervisningsforløb før operation og/eller et efterfølgende forløb. I nogle forløb vil der skulle iværksættes præoperativ samtale – ofte med meget kort varsel.

Undervisning

Der tages altid udgangspunkt i den logopædiske udredning og evt. lægelige vurdering.

Undervisningen er ofte individuel, men hvor det er hensigtsmæssigt, kan den foregå i mindre grupper.

Taleinstituttets erfarne og specialiserede ergoterapeut, fysioterapeut og psykolog kan inddrages i begrænset omfang, hvor det vurderes at have en positiv effekt på det videre logopædiske forløb.

I forbindelse med hoved- og halscancer har Taleinstituttet et beredskab, så der med dags varsel kan etableres mulighed for præoperationel samtale.

4. Faglig og organisatorisk udvikling

De følgende afsnit giver et indblik i det forgangne års faglige og organisatoriske udvikling på tilbuddet samt fremadrettede tiltag og indsatser. Samlet set bidrager afsnittene til at give et billede af tilbuddets faglige bæredygtighed.

4.1 Den faglige udvikling

Der er i de seneste år ikke sket ændringer i Taleinstituttets hovedmålgrupper, og antallet af klienter indenfor grupperne ligger ret stabilt.

Medarbejderne deltager i relevante kurser og deltager i landsdækkende netværk for at følge den faglige udvikling tæt.

I øjeblikket arbejdes der på Taleinstituttet bl.a. med at implementere nye metoder i undervisningen af parkinson klienter.

4.2 Organisatorisk udvikling

Den første januar 2014 blev Taleinstituttet virksomhedsoverdraget fra Region Nordjylland til Aalborg Kommune. Taleinstituttet blev i første omgang forankret i Skoleforvaltningen for pr. 1. januar 2015 at blive samlet med Hjerneskadecenter Nord i Ældre- og Handicapforvaltningen. Taleinstituttets arbejdsområder og målgrupper er uændret. Der foregår pt. indføring i nye systemer herunder opkrævnings-, tids- og journalsystemer.

Vi leverer til alle Nordjyske Kommuner i større og mindre grad, og er ligeledes fortsat leverandør til VISO.

4.3 Ledelsesstruktur

Aalborg kommune påtænker at implementere en ny ledelsesstruktur som har til formål at forenkle ledelsesfeltet.

4.4 Kompetenceudvikling

Medarbejderne består af specialiserede talepædagoger/logopæder/audiologopæder, speciallæger (sundhed), fysioterapeut, ergoterapeut (oralmotorisk team) og psykolog, der har stor erfaring i at arbejde tværfagligt og helhedsorienteret.

Ud over det tværfaglige samarbejde på Taleinstituttet indgår flere af Taleinstituttets faggrupper i et tæt samarbejde med speciallæger på sundhedsområdet. Den tværfaglige tilgang både internt på Taleinstituttet og i relation til sundhedsområdet samt mulighed for samtidig tværfaglighed er en styrke der sikrer, at borgerne kan få tilbudt den absolut optimale udredning, undervisning og vejledning.

Gennem relevant efteruddannelse, landsdækkende faglige netværk og et såvel monofagligt som tværfagligt miljø sikres tilstedeværelsen af de nødvendige kompetencer overfor målgrupperne - kompetencer der sikrer den optimale indsats over for klienter, der er ramt af en nedsat funktionsevne i forhold til læring/uddannelse, fastholdelse på arbejdsmarkedet, udvikling, sociale relationer mv.

4.5 Fysiske rammer

Taleinstituttet er placeret på Borgmester Jørgensens Vej 2b, 9000 Aalborg. Udover ydelserne leveret på hovedadressen leveres der ydelser i Åbybro, Hjørring, Frederikshavn og Støvring. Når det er strengt nødvendigt, kan ydelsen leveres i klientens eget hjem.

5. Kapacitet, aktivitet og belægningsprocent

For at give et indblik i tilbuddets økonomiske bæredygtighed redegøres der i de følgende afsnit for udviklingen i kapaciteten og anvendelsen af tilbuddet. Tilsvarende redegøres der for den budgetterede og faktiske belægningsprocent. Endelig inddrages eventuelle ventelister i den samlede vurdering.

5.1 Udviklingen de seneste tre år

En faldende efterspørgsel i 2012 og 2013 har ført til at Aalborg Kommune fra 2014 har overtaget driften af tilbuddet fra Region Nordjylland, med henblik på fortsat drift af et højt specialiseret tilbud i den Nordjylland. Aalborg Kommunes overtagelse af tilbuddet blev fulgt af en finansieringsmodel, hvor hver enkelt kommune blev forpligtet på et forbrug, og derudover på en objektiv finansiering af et eventuelt underskud.

5.2 Den aktuelle situation

I 2015 fortsætter finansieringsmodellen med kommunernes forpligtende forbrug, samt en objektiv finansiering. Samtidig er Aalborg Kommune i dialog med kommunerne om, hvordan finansieringsmodellen for 2016 konstrueres.

5.3 Forventninger til de næste tre år

Med udgangspunkt i aftalen om det forstærkede samarbejde forpligter Aalborg Kommune sig på at opretholde det højt specialiserede tilbud i Nordjylland. Samtidig står det også klart, at en takstfinansiering har vist sig uhensigtsmæssig i forhold til at sikre den fortsatte eksistens af tilbuddet. Aalborg Kommune ser derfor en abonnementsfinansiering om forudsætning for den fortsatte drift af tilbuddet, men er samtidig indstillet på at give kommunerne fleksible muligheder for at dimensionere deres abonnement.

Aalborg Kommune har fremlagt forslag til en sådan abonnementsordning og aktivitetsniveauet de næste tre år afhænger af kommunernes tilslutning til denne.

6. Økonomi

Standardtekst

Som en del af den samlede vurdering af tilbuddets økonomiske bæredygtighed redegøres der i de følgende afsnit for udviklingen i taksterne, herunder takstreguleringer som følge af over-/underskud, budgetændringer, ændringer i pladsantal, fysiske rammer mv.

6.1 Takstudvikling

I 2012 og 2013 var tilbuddet drevet af Region Nordjylland og taksterne beregnet her.

Ved tilbuddets overgang til Aalborg Kommune blev takstberegningen for 2014 foretaget med udgangspunkt i takstberegningsgrundlaget for 2013 dog korrigeret for et lavere overhead i Aalborg Kommune.

Taksten for 2015 er alene lønfremskrevet.

[Ydelse 1/ydelsesområde 1]	2012	2013	2014	2015
Takst (kr.)	-	915	905	923

6.2 Budget og regnskab

År	2012	2013	2014 (forventet)
Budget			
Bruttoomkostningsbudget		5.163.263	5.111.009
Regnskab			
Takstindtægter			5.721.826
Direkte udgifter			
Administration			
Central ledelse og administration			
Ejendoms- og kapitalomkostninger			
Tilsyn og udvikling			
I alt			

Omkostningsbudget og takstindtægter skal ses i sammenhæng med Hjerneskadecentret og Tale/Sprog Børn. Der er i 2014 et samlet omkostningsbudget på 21,7 mio. kr. og samlede takstindtægter på 16,9 mio. kr. Dertil kommer kommunernes objektive finansiering som underskudsgaranti.

7. Optageområde

Kommunerne Thisted og Morsø anvender Kommunikationscenter Thisted. Ved specielle problemstillinger rekvireres assistance fra Taleinstituttet.

Kommunerne Vesthimmerland og Mariagerfjord anvender hovedsageligt Specialskolen for Voksne, Himmerland. Ved stammevanskeligheder, cancer tilfælde og andre specielle problemstillinger rekvireres assistance fra Taleinstituttet.

De øvrige 7 kommuner i Region Nordjylland anvender Taleinstituttet 100 %.

8. Tilbuddets rolle i forhold til VISO, den nationale koordination m.v.

Leverandør til VISO

9. Yderligere bemærkninger

Det er væsentligt, at De Nordjyske kommuner fortsat bruger Taleinstituttet - som minimum på samme niveau som hidtil.

Dette sikrer den faglige bæredygtighed, og at Region Nordjylland fortsat har et specialiseret Tale-/sprogområde.

10. Henvisninger til yderligere oplysninger om tilbuddet

Hjemmeside: www.taleinstituttet.dk (Siden er dog under opdatering!)